

Сищенко Ю. А.

старший викладач кафедри сучасних мов, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), youga61@inbox.ru

МОЖЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В КРАЇНАХ ЄС

У статті порівнюються можливості вивчення іноземних мов у країнах ЄС і в Україні, а також причини зниження рівня володіння іноземними мовами українськими школярами і студентами.

Ключові слова: *вивчення іноземних мов, навчальне навантаження, навчальні програми.*

Реформа середньої й вищої школи в Україні торкнулася практично всіх аспектів шкільної й вузівської освіти. Не стало винятком і викладання іноземних мов. У підсумку склалася парадоксальна ситуація: у школі виділяється усе більше годин на вивчення іноземних мов, іноземні мови вивчають із другого класу, вводиться вивчення другої іноземної мови, але при цьому основна маса абітурієнтів при вступі до ВНЗ знає іноземну мову на тому ж рівні, що й 30 років тому. Цьому можна знайти безліч пояснень і причин. Недосконалість підручників, які найчастіше просто копіюють оригінальні підручники європейських і американських авторів, не враховуючи специфіки українського побуту (поки ще обмежена можливість спілкування з носіями мови). Невідповідність програми з іноземних мов програмі вивчення рідної мови. Як можна дітям у другому класі пояснювати ступені порівняння прикметників або граматичні часи, якщо подібні теми ще не вивчалися в рідній мові? Усе ще низька мотивація оволодіння іноземними мовами тощо. Як результат, школярі приходять до ВНЗ без належного знання іноземної мови, а до ВНЗ кількість годин зменшена до мінімуму, тому що вважається, що в школі учні отримали міцні базові знання, які потрібно тільки розвивати. Природно,

що це позначається на якості їх знань, недостатніх для інтеграції з «Європою завтрашнього дня».

У зв'язку з цим здається, що заслуговує уваги досвід організації вивчення іноземних мов у системі шкільної освіти країн ЄС. Статут співтовариства передбачає координацію не тільки економічної, фінансової й торговельної політики держав, що входять до його складу, але й кооперацію в галузі освіти. Уже 25 січня 1969 року на першій нараді міністрів освіти цих країн була прийнята програма корінного поліпшення становища з викладанням іноземних мов у середній школі. У ній, зокрема, ставилося завдання запровадити обов'язкове вивчення як мінімум однієї європейської мови з 10-літнього віку й можливість одночасного оволодіння декількома мовами на другому ступені навчання.

У початкових класах іноземні мови, як правило, не вивчаються, тому що бажано їх вивчати або з народження до трирічного віку (наприклад, у двомовних сім'ях), або після десятирічного віку, коли в дітей розвивається аналітичне мислення.

У всіх країнах ЄС у школах вивчається як мінімум одна іноземна мова, що є обов'язковим, починаючи з 5–7 класу. Залежно від країни, кількість годин, що приділяються на вивчення основної іноземної мови, коливається від 2,5 до 6,0 годин на тиждень.

Найбільш поширеною як основною іноземною мовою у всіх країнах ЄС (крім Іспанії й Португалії) є англійська мова. За нею по кількості учнів йдуть французька і німецька. В англomовних країнах (Англія, Ірландія) на першому місці – французька мова.

У більшості країн ЄС учні першого ступеня навчання, крім основної, вивчають другу іноземну мову, яка також є обов'язковою. У середньому, на вивчення другої мови приділяється 2–4 години на тиждень. Найчастіше, як другу іноземну мову, обирають французьку, німецьку, іспанську і італійську мови.

У ряді країн школярі мають можливість вивчати третю іноземну мову, яка звичайно викладається на другому ступені навчання. Він є обов'язковим або

факультативним залежно від країни або профілю шкільного закладу. У середньому на вивчення третьої мови приділяється 1,5–3,0 години на тиждень.

Зупинимося на аналізі організації вивчення іноземних мов в окремих країнах.

Англія. У початкових школах іноземні мови, як правило, не вивчаються. В 60-х роках була зроблена спроба ввести викладання французької мови з 3 класу. Але батьківські комітети віднеслись до цього негативно.

На першому ступені навчання як основну вивчають французьку, німецьку і іспанську мови (2,5 години на тиждень). При цьому понад 70% учнів віддають перевагу французькій мові. Вивчення другої іноземної мови на даному етапі може починатися з 9 класу (2,5 години на тиждень), але це не є обов'язковим.

На другому ступені навчання кількість годин, призначених для вивчення іноземних мов, залежить від профілю школи. Третя іноземна мова в школах Англії не вивчається.

У процентному співвідношенні вивчення іноземних мов у системі шкільної освіти Великобританії в 1984/85 навчальному році виглядало так: французьку мову як основну або другу вивчали 72% усіх школярів, німецьку – 17%, іспанську – 6%, італійську – 2%, інші мови – 3%.

Бельгія. У початковій школі Бельгії вивчення мов залежить від регіону. У франкомовних районах країни вивчення фламандської мови починається з 5 класу (3 години на тиждень), а на території, де основна маса населення говорить фламандською, відповідно вивчається французька мова. В 5–6 класах кількість годин, що приділяються на вивчення мови, збільшується до 5–8 годин на тиждень.

Греція. За рідкісним винятком, іноземні мови в початкових школах Греції не вивчаються. Проте, зараз Міністерство освіти країни розглядає питання про введення викладання іноземної мови з 5 класу.

На першому рівні навчання вивчається лише одна з іноземних мов (англійська, французька, німецька), на яку приділяється від 3,5 до 4,0 годин на тиждень.

На другому ступені навчання кількість годин, що приділяються на мову, зменшується до 2,5–3,0 годин. Для ліцеїв з економічним ухилом на даному етапі обов'язковим є вивчення англійської мови.

Данія. У школах Данії обов'язковим є вивчення англійської мови. Вона викладається з 5 по 10 клас (3 години на тиждень). Вивчення другої іноземної мови (німецької) вводиться з 6 класу (2,5–3,0 години), а третьої (французької) з 9 класу (3 години).

Ірландія. У початковій школі учні вивчають дві мови, що є державними: ірландська і англійська.

Не є обов'язковим вивчення іноземних мов на першому – другому ступенях навчання. Проте, понад 70% учнів виявляють бажання вивчати хоча б одну іноземну мову на першому ступені навчання й 45% – на другому факультативно (3 години на тиждень). Французькій мові надають перевагу 86% школярів, іспанській – 11%, німецькій – 3%.

Іспанія. У початкових школах країни іноземні мови не викладаються. Відповідно до закону від 1971 року вивчення іноземної мови є обов'язковим, починаючи з 6 класу.

Протягом усього періоду шкільного навчання учні, як правило, вивчають (2–4 години на тиждень) одну іноземну мову, причому 61% з них – французьку, 38% – англійську.

Італія. В італійських школах, як і в Іспанії, учні вивчають лише одну іноземну мову. У початкових класах іноземні мови не викладаються. На першому ступені вивчаються (у середньому 3 години на тиждень) англійська мова (45% учнів), французька (33%), німецька (15%), іспанська (7%). На другому ступені кількість годин збільшується до чотирьох.

Люксембург. Державними мовами країни є німецька і французька. Викладання всіх шкільних предметів ведеться німецькою мовою, але вже із середини 2 класу початкової школи вводиться обов'язкове вивчення французької мови.

Нідерланди. До 1985 року в початкових школах країни іноземні мови викладалися лише факультативно. Але з 1986/87 навчального року після серії

експериментів Міністерство освіти ввело обов'язкове вивчення англійської мови, починаючи з 4 класу (1 година на тиждень). З 8 класу вводиться обов'язкове вивчення третьої мови (німецької або іспанської, 3–4 години на тиждень).

Португалія. У початкових школах країни іноземні мови не викладаються. На першому ступені навчання з 5 класу вводиться обов'язкове вивчення однієї іноземної мови (80% учнів вивчають французьку мову, інші – англійську або іспанську). З 7 класу вивчення англійської мови поряд із продовженням вивчення першої іноземної мови є обов'язковим. Таким чином, португальські школярі вивчають мінімум дві іноземні мови.

Франція. У початковій школі вивчення іноземної мови не є обов'язковим.

Теоретично на першому ступені навчання французькі школярі як основну іноземну мову можуть вибрати будь-яку з мов, які входять до шкільної програми. Основна іноземна мова вивчається у всіх школах, починаючи з 6 класу (3 години на тиждень). Вивчення другої іноземної мови починається з 8 класу (3 години).

На другому ступені навчання вводиться обов'язкове вивчення третьої іноземної.

Слід зазначити, що Франція по кількості школярів, що вивчають мову як одну з іноземних, займає перше місце серед усіх країн Західної Європи.

Германія. На першому ступені навчання загальноосвітньої школи вивчається одна іноземна мова (як правило, англійська): 5–6 класи – 5 годин на тиждень, 7 клас – 4 години, 8–9 класи – 3–4 години.

На другому ступені навчання в гімназіях триває вивчення трьох мов. Однак кількість відведених для цього годин зменшується: основна мова – 2–4 години, друга і третя – по 3 години.

Підводячи підсумки аналізу організації вивчення іноземних мов у країнах ЄС, виділимо ті моменти, які, можуть послужити точками зіставлення при оцінці деяких перетворень у системі нашої шкільної освіти.

1. У початкових школах більшості країн-членів ЄС іноземні мови не вивчаються.

2. Як сумарна, так і поетапна кількість годин, що приділяються на вивчення іноземних мов, у багатьох країнах ЄС значно перевершує обсяг годин, який передбачений для цих цілей українськими шкільними програмами.

3. Навіть обмежена цілою низкою об'єктивних факторів свобода вибору іноземної мови, яка існує в деяких країнах, відіграє значну роль у посиленні внутрішньої мотивації оволодіння нею. А можливість одночасного вивчення декількох мов, безсумнівно, сприяє підвищенню загальноосвітнього рівня учнів.

Syshchenko Y. A., Senior Instructor of the Department of Modern Languages, Educational and Research Institute of Humanities of National University of Shipbuilding after Admiral Makarov (Ukraine, Mykolaiv), youra61@inbox.ru

Possibilities of learning of foreign languages in the EU

In this article possibilities of learning of foreign languages in the countries of EU and in Ukraine, and also the reasons of decrease in level of proficiency in foreign languages in the Ukrainian school students and students are compared.

Key words: *learning of foreign languages, academic load, educational package.*

Сыщенко Ю. А., старший преподаватель кафедры современных языков, Учебно-научный гуманитарный институт Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова (Украина, Николаев), youra61@inbox.ru

Возможности изучения иностранных языков в странах ЕС

В данной статье сопоставляются возможности изучения иностранных языков в странах ЕС и в Украине, а также причины снижения уровня владения иностранными языками украинскими школьниками и студентами.

Ключевые слова: *изучение иностранных языков, учебная нагрузка, учебные программы.*